

УДК 340.13:339

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В СВІТОВИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР

Русак Д. М.

Кандидат економічних наук, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Березовська І. Р.

Кандидат юридичних наук, асистент кафедри адміністративного та фінансового права Львівського національного університету імені Івана Франка.

Анотація. Використання інформації як невичерпного ресурсу розвитку разом із сучасними досягненнями в галузі інформаційних та телекомунікаційних технологій поклато початок формуванню світового інформаційного простору, який розкриває перед людством необмежені можливості. Усі провідні країни прагнуть забезпечити для себе лідируючі позиції у глобальному інформаційному просторі, тому усе зрозумілішою стає зростаюча залежність місця держави на світовій арені від стану розвитку національного інформаційного суспільства.

Сьогодні, коли йдеться про інформацію та її свободу, перш за все, варто говорити про можливості, які надає в цьому плані всесвітня мережа Інтернет. У контексті активного використання мережі як глобального інформаційного середовища перед Україною постають питання законодавчого врегулювання нових інформаційних відносин, що виникають у системі людина – Інтернет. Одним із негативних наслідків впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій у різних сферах суспільного життя стало порушення немайнових прав особи, що проявляється в незаконному зборі, використанні й поширенні інформації персонального характеру, у тому числі в мережі Інтернет, а відсутність належного законодавчого забезпечення охорони й захисту персональних даних в даній сфері призводить до збільшення кількості правопорушень.

У статті здійснюється аналіз правового регулювання захисту персональних даних в мережі Інтернет в контексті інформатизації економіки. Розглянуто міжнародний досвід в даній сфері. Визначаються основні передумови інтеграції України в світовий інформаційний простір.

Ключові слова: персональні дані; захист персональних даних; база персональних даних; мережа Інтернет, інформаційний простір, інформаційне суспільство.

Постановка проблеми. Використання інформації як невичерпного ресурсу розвитку разом із сучасними досягненнями в галузі інформаційних та телекомунікаційних технологій поклато початок формуванню світового інформаційного простору, який розкриває перед людством необмежені можливості. Усі провідні країни прагнуть забезпечити для себе лідируючі позиції у глобальному інформаційному просторі, тому усе зрозумілішою стає зростаюча залежність місця держави на світовій арені від стану розвитку національного інформаційного суспільства.

Сьогодні, коли йдеться про інформацію та її свободу, перш за все, варто говорити про можливості, які надає в цьому плані всесвітня мережа Інтернет. У контексті активного

використання мережі як глобального інформаційного середовища перед Україною постають питання законодавчого врегулювання нових інформаційних відносин, що виникають у системі людина – Інтернет. Одним із негативних наслідків впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій у різних сферах суспільного життя стало порушення немайнових прав особи, що проявляється в незаконному зборі, використанні й поширенні інформації персонального характеру, у тому числі в мережі Інтернет, а відсутність належного законодавчого забезпечення охорони й захисту персональних даних в даній сфері призводить до збільшення кількості правопорушень.

Мета статті – проаналізувати правове регулювання захисту персональних даних в мережі Інтернет та виробити окремі пропозиції для його вдосконалення, що в свою чергу сприятиме економічному зростанню без порушення немайнових прав громадян.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Варто відзначити наявність досить широкого кола наукових праць, у яких розглядаються різні аспекти проблематики захисту персональних даних в мережі Інтернет, міжнародних відносин у галузі обміну інформацією, проблеми становлення інформаційного суспільства в Україні, здійснення державної та міжнародної інформаційної політики тощо. Це зумовлено актуальністю теми глобальної трансформації світу до нового інформаційного порядку, багатоманітністю поглядів і підходів, зацікавленістю фахівців та науковців у процесах, що відбуваються в Україні, в їх наслідках для подальшого політичного, економічного, соціального, науково-технологічного розвитку держави та ін. Проблемам інтеграції України в світовий інформаційний простір присвячені праці таких вітчизняних науковців, як В. М. Глушков, М. М. Моїсеєв, А. І. Ракітов, А. В. Соколов, Г. Т. Артамонов, К. К. Колін та багато інших. Безпосередньо науковим дослідженням питань захисту персональних даних займалися В. М. Брижко, О. О. Баранов, К. І. Беляков, І. Б. Жилияєв, Р. А. Калюжний, Д. В. Ланде, В. М. Фурашев, В. С. Цимбалюк, М. Я. Швець, І. М. Забара, А. В. Пазюк тощо. Також простежується зарубіжний погляд на дану проблему у працях Д. Белла, Дж. Гелбрейта, Дж. Мартіна, І. Масуда, Ф. Полака, О. Тоффлера, Ж. Фурастьє та ін. Однак у науковому відношенні проблему не можна вважати дослідженою в цілому, оскільки процес формування та розвитку інформаційного суспільства (простору) в Україні досі триває та знаходиться на етапі становлення.

Основні результати дослідження. Інформація в сучасному світі вже стала засобом і ціллю повноцінної життєдіяльності та набуває чітких рис реальної влади, що тісно вплетена в усі сфери функціонування суспільства та всі інші види влади. Людство, таким чином, невинно просувається до нової ери свого розвитку – ери, де найвищими цінностями є інформація та знання.

До характерних рис й ознак інформаційного суспільства належать :

- створення глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їхній доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їх соціальних й особистісних потреб в інформаційних продуктах і послугах;
- становлення і, в подальшому, домінування в економіці нових технологічних укладів, що базуються на масовому використанні інфокомунікаційних технологій і ведуть до появи нових форм соціальної та економічної діяльності (дистанційна освіта, телеробота, телемедицина, електронна торгівля, електронна демократія тощо);
- створення і розвиток ринку інформації та знань як чинників виробництва на додаток до ринків природних ресурсів, праці і капіталу, перехід інформаційних ресурсів суспільства в реальні ресурси соціально-економічного розвитку та перетворення інформації на товар;

- підвищення рівня професійного та загальнокультурного розвитку за рахунок удосконалення системи освіти і розширення можливостей систем інформаційного обміну на міжнародному, національному та регіональному рівнях, підвищення ролі кваліфікації, професіоналізму і здібностей до творчості як найважливіших характеристик послуг праці;
- створення ефективної системи забезпечення прав громадян та соціальних інститутів на вільне отримання, розповсюдження і використання інформації як найважливішої умови демократичного розвитку, поліпшення взаємодії населення з органами влади.

Сьогодні великого значення набуває питання інформатизації в економіці. Тут її вага постійно зростає, а частка, яка визначається через загальний робочий час, для економічно розвинених країн уже нині становить 40-60%. Очікують, що в найближче десятиріччя вона підвищиться ще на 10-15%. Стрімкий розвиток і розповсюдження нових інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), внаслідок науково-технічного прогресу, набувають сьогодні характеру безпрецедентної, за своїми масштабами, інформаційної революції, що робить зростаючий вплив на політику, економіку, науку й інші сфери життєдіяльності. Серед розвинених країн зростання обсягів економіки і збільшення її питомої ваги в структурі ВВП ще дуже незначне. У 2014 році внесок інтернет-економіки у ВВП становив 23,3 млрд. дол., або 1,9%, проте до 2016 року прогнозується зростання частки інтернет-економіки до 4,5% ВВП. Світовими лідерами за часткою інтернет-економіки у ВВП стали Велика Британія (7,2%), Швеція (6,6%), Данія (5,8%), Іспанія (2,2%) та Італія (1,9%). Варто зазначити, що у структурі світової інтернет-економіки переважає споживання послуг: електронна комерція – 8,5 млрд. дол. і витрати на придбання пристроїв й оплату доступу в Інтернет – 6,1 млрд. дол. Серед сегментів економіки особливе місце займає програмне забезпечення. У 2014 році структура темпів зростання має такі показники: Україна – 23%, США – 40%, Канада – 37%, країни Західної Європи – 46%, Бразилія – 19%, Індія – 21%, Китай – 53%.

До 2030 року заплановано вирішити ключові політичні завдання розвитку сектора зв'язку, у тому числі формування електронного уряду, ліквідація інформаційної нерівності, забезпечення рівного доступу громадян до сучасних інформаційно-телекомунікаційних послуг, розвиток інформаційного суспільства. Загальний обсяг інвестицій в ІКТ на 2014-2030 рр. буде складати близько 20,2 трлн. дол.

В Україні процес інформатизації здійснюється згідно з Національною програмою інформатизації, що визначає стратегію розв'язання проблеми забезпечення інформаційних потреб й інформаційної підтримки соціально-економічної, екологічної, науково-технічної, оборонної, національно-культурної та іншої діяльності у сферах загальнодержавного значення. Національна програма інформатизації визначає такі основні напрями інформатизації:

- розроблення політики й організаційно-правового забезпечення інформатизації;
- формування національної інфраструктури інформатизації;
- інформатизація стратегічних напрямів розвитку державності, безпеки й оборони;
- інформатизація процесів соціально-економічного розвитку;
- інформатизація пріоритетних галузей економіки;
- інформатизація фінансової та грошової системи, державного фінансово-економічного контролю;
- інформатизація соціальної сфери;
- інформатизація в галузі екології та використання природних ресурсів;
- інформатизація науки, освіти і культури, тощо.

Прогнозується, що витрати на ІТ-послуги у 2015 році досягнуть 964 млрд. дол., що на 4,6% вище, ніж у 2014 році. Витрати покупців у цьому сегменті зміщуються від консал-

тингу (проектів планування) до впровадження (реалізації проектів) й очікується стійке зростання на ринку ІТ-послуг, оскільки економічний прогноз, а з ним і позитивний настрій у сфері інвестицій поліпшуються.

В четвертому кварталі минулого року було проведено опитування серед компаній із 30 країн Європи. Дані засвідчили, що більшість організацій мають намір зміцнювати свої відносини зі споживачами, збільшується кількість великих проектів, що використовують, у тому числі, дані із соціальних мереж та мобільних додатків. Витрати на впровадження CRM у Західній Європі зростуть на 9% і досягнуть 5,5 млрд. дол. Ринок хмарних рішень у сфері CRM збільшиться на понад 49% – до 2,3 млрд. дол.

Важливим фактором є підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Згідно з гл. 14 Угоди про асоціацію сторони зміцнюють своє співробітництво щодо розвитку інформаційного суспільства на користь приватних осіб і бізнесу через забезпечення загальнодоступності ІКТ та через кращу якість послуг за доступними цінами. Це також полегшить доступ до ринків послуг електронних комунікацій, що сприятиме конкуренції та надходженню інвестицій у цю галузь.

Співпраця має на меті імплементацію національних стратегій інформаційного суспільства, розвиток всеохоплюючої нормативно-правової бази для електронних комунікацій і розширення участі України в дослідній діяльності ЄС у сфері ІКТ. Співробітництво охоплює такі сфери:

- сприяння широкомасштабному доступу, поліпшення безпеки мереж і широкому використанню ІКТ приватними особами, бізнесом й адміністративними органами шляхом розвитку локальних ресурсів Інтернет й упровадження онлайн-послуг, зокрема електронного бізнесу, електронного уряду, електронної охорони здоров'я й електронного навчання;
- координацію політик у галузі електронних комунікацій з метою оптимального використання радіоспектра і забезпечення функціональної сумісності мереж України та ЄС;
- посилення незалежності й адміністративної спроможності національного регулятора в галузі зв'язку з метою забезпечення його здатності вживати відповідні регуляторні заходи й впроваджувати свої рішення і всі відповідні норми, а також гарантування добросовісної конкуренції на ринках.

Поступове наближення до ЄС і європейської нормативно-правової бази в галузі аудіовізуальної політики буде здійснюватися у порядку, викладеному в дод. XXXVI цієї Угоди про асоціацію.

Проте варто провести оцінку можливих наслідків усього вищезазначеного.

Для бізнесу. Компанії, що працюють на ринку аудіовізуальної індустрії в Україні мають отримати вигоди від наближення національного законодавства до норм ЄС, особливо щодо захисту прав інтелектуальної власності, а також від можливих спільних проектів із країнами – членами ЄС у галузі кінематографу та телебачення, програм підготовки журналістів.

Для домогосподарств. Домогосподарства зможуть отримувати аудіовізуальний контент кращої якості, зокрема, як наслідок впровадження в українську практику регулювання стандартів ЄС.

Для державного сектору. Держава зможе здійснювати ширшу кооперацію і використовувати досвід країн-членів ЄС щодо створення проектів громадських ЗМІ та досвід регулювання ринків аудіовізуальної продукції в ЄС.

В майбутньому на Україну чекає інформаційний світ. Та ближчою метою є Європейський інформаційний простір. Маємо на увазі, зокрема, Європейську інформаційну мережу з міжнародних стосунків і регіональних досліджень. Стратегічною метою цієї

міжнародної системи є реалізація одного з найефективніших шляхів інтеграції країн Західної та Східної Європи, а саме – інтеграції у сфері інформатизації.

Також даному процесу сприятиме співпраця України та ЄС у контексті Угоди про асоціацію, відповідно до якої сторони обмінюються інформацією, найкращою практикою та досвідом, здійснюють спільні заходи з метою розвитку всеохоплюючої нормативно-правової бази та забезпечення ефективного функціонування і неспотвореної конкуренції на ринках електронних комунікацій. Сторони сприяють поступовому наближенню до права і нормативно-правової бази ЄС у галузі регулювання інформаційного суспільства. Для України інформатизація – шлях не лише до європейської інтеграції, але й до економічного добробуту. Проте важливим елементом інформатизації залишаються стандарти дотримання конституційних прав людини.

Конституційне право людини на інформацію закріплене в Основному законі України та інших нормативно-правових актах і, вочевидь, поширюється й на інформаційні права людини, що виникають при використанні Інтернет. Права на недоторканність приватного життя регулюються ч. 1 ст. 32 Конституції України: «Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України». Суміжними статтями за значенням у даному питанні є: ст. 30 Конституції України (недоторканність житла), ст. 31 Конституції України (таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції), ч. 2 ст. 34 Конституції України (право на свободу інформації) [1]. Загалом вищезазначене свідчить про наявність положень, які можна трактувати як такі, що забезпечують охорону й захист осіб у мережі Інтернет, але в них відсутні норми, які чітко регулювали б відносини та питання захисту персональних даних. Проте варто зазначити, що існують декілька нормативно-правових актів, які в основному спрямовані на максимальний контроль мережі Інтернет з боку держави, серед яких: Закони України «Про доступ до публічної інформації», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», «Про інформаційні агентства», Укази Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» і «Про заходи щодо захисту інформаційних ресурсів держави», Розпорядження КМУ «Про передачу Державного центру інформаційної безпеки до сфери управління Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації СБУ» та інші.

Правове визначення Інтернету міститься в ст. 1 Закону України «Про телекомунікації», згідно з яким Інтернет – всесвітня інформаційна система загального доступу, яка логічно зв'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет-протоколі, визначеному міжнародними стандартами [2].

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про захист персональних даних», «персональні дані – відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована» [3]. Дане визначення є майже тотожним визначенню, поданому в Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних [4] та Директиві 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних» від 24 жовтня 1995 року [5].

У момент збору персональних даних суб'єкт персональних даних повідомляється про володільця персональних даних, склад та зміст зібраних персональних даних, свої права, визначені Законом України «Про захист персональних даних», мету збору персональних даних та осіб, яким передаються його персональні дані.

Вимоги Закону України «Про захист персональних даних» та застосування його положень при обробці персональних даних з використанням веб-ресурсів повністю кореспондуються з рекомендаціями Комітету Міністрів Ради Європи щодо захисту недоторканості приватного життя в Інтернеті, рекомендаціями Робочої групи, що функціонує відповідно до статті 29 Директиви 95/46/ЄС, та рекомендаціями Міжнародної робочої групи з питань захисту персональних даних в телекомунікаціях.

Найчастіше персональні дані з використанням веб-ресурсів обробляються в рамках таких процесів, як:

- заповнення відвідувачами веб-ресурсів анкет;
- реєстрація та отримання логіну та паролю;
- реєстрація з використанням облікового запису соціальної мережі;
- надання електронної адреси відвідувача для зворотного зв'язку.

При цьому можуть оброблятися персональні дані надзвичайно широкого діапазону: від анкетних персональних даних, які явно є відомостями про особу яка ідентифікована, так і відомостей які можуть стосуватися особи опосередковано або які можуть використовуватися в процесі ідентифікації особи: відомостей про оплату послуг з використанням платіжних карт, логіни та паролі, записи в соціальній мережі, номери телефонів, електронні адреси, тощо.

Найчастіше виявляються такі типові порушення законодавства з питань захисту персональних даних при обробці персональних даних з використанням веб-ресурсів:

1) у момент збору персональних даних суб'єкт персональних даних не повідомляється про володільця персональних даних (найменування юридичної особи-володільця та її адресу), склад та зміст зібраних персональних даних, свої права, мету збору персональних даних та осіб, яким передаються його персональні дані;

2) зміст персональних даних є явно надмірним відповідно до визначеної мети обробки персональних даних;

3) процедури обробки персональних даних є визначені на сайті, але не є визначені розпорядчими документами володільця, як це передбачено законодавством.

Існує необхідність доопрацювання процедур обробки персональних даних з використанням веб-ресурсів, зокрема встановлення процедури повідомлення відвідувачів сайтів про їх права, про склад та зміст персональних даних, що збираються, про мету збору персональних даних та про осіб, яким передаються їхні персональні дані. Також потрібно усунути й інші порушення, зокрема такі, як надання безвідкличної чи безстрокової згоди на обробку персональних даних, передача персональних даних невстановленим третім особам, тощо. Варто наголосити на праві суб'єкта персональних даних на знищення своїх даних, в разі відсутності підстав для їх обробки.

За ініціативи ВГО «Українська асоціація захисту персональних даних» у жовтні 2012 року було прийнято Декларацію «За недоторканість приватного життя в Інтернеті», до якої приєдналися провідні національні телекомунікаційні компанії. У лютому 2013 року було проведено перше дослідження в рамках громадського моніторингу відкритості та прозорості обробки персональних даних в Інтернеті. За результатами дослідження встановлено, що понад 75% веб-сайтів українського сегменту Інтернет, за явних ознак обробки персональних даних, не надають користувачам жодних відомостей про найменування володільця персональних даних. Це свідчить про те, що відвідувачі сайтів не мають можливостей на захист свої персональних даних.

Часто трапляється, що володільці персональних даних, які здійснюють обробку персональних даних з використанням веб-ресурсів, не знають, які треті сторони отримують

відомості про те, що користувач відвідав їх ресурс. Тому необхідно інформування як володільців персональних даних, так і суб'єктів персональних даних про механізми автоматизованого збору відомостей про поведінку відвідувачів в Інтернет, про законні підстави для обробки персональних даних про відвідування сайтів, про необхідність повідомлення відвідувачів про механізми автоматизованої обробки персональних даних та про їх права [6, с. 67].

У контексті досліджуваної теми варто також наголосити на деяких питаннях процедури захисту прав особи (зокрема, і персональних даних), порушених в мережі Інтернет.

Перш за все, необхідно встановити особу, яку потрібно притягнути до відповідальності. Якщо встановити безпосередньо особу порушника неможливо, можна звернутися до власника доменного імені з вимогою припинити правопорушення прав на сайті, який йому належить. Після встановлення особи, яка безпосередньо розмістила чи використала персональні дані, або власника сайту, на якому таке правопорушення було здійснено чи така інформація була розміщена, можна спробувати вирішити спір в досудовому порядку за допомогою переговорів. Розпочати переговори можна шляхом направлення відповідних листів адміністрації сайту. Не бажаючи бути втягнутими в судовий процес, реєстратори або адміністратори інтернет-сайтів у переважній більшості випадків погоджуються видалити інформацію, що порушує права інших осіб, з відповідного Інтернет-ресурсу.

Ще одним способом вирішення спору є звернення з відповідним позовом до суду. Якщо на момент подання скарги так і не вдалось встановити дані фізичної чи юридичної особи, що є власником інтернет-сайту, позов необхідно подавати до реєстратора-компанії, що здійснювала реєстрацію доменного імені, і в судовому порядку витребувати у неї інформацію про власника. Коли дані власника сайту будуть отримані, він стане належним відповідачем у судовому процесі. За загальним правилом, якщо факти порушення будуть доведені особою, яка звернулася за захистом своїх прав, та факт неправдивості поширення інформації, незаконної обробки персональних даних, незаконного використання об'єктів прав інтелектуальної власності будуть встановлені судом, винну особу зобов'язують вчинити дії, необхідні для усунення встановлених судом порушень. Стосовно відшкодування завданої шкоди варто констатувати, що на практиці дуже важко домогтися виплати відповідної компенсації від порушника. Це зумовлено як складністю у доведенні розміру вказаних збитків, так і складністю у доказуванні причинно-наслідкового зв'язку між порушенням, вчиненим у мережі Інтернет, та збитками потерпілої сторони.

Розглядаючи міжнародний досвід у даній сфері, варто зазначити, що відносини, пов'язані з інформацією в мережі Інтернет, регулюються Окінавською хартією глобального інформаційного суспільства, Конвенцією ООН про використання електронних повідомлень у міжнародних договорах, Декларацією про свободу комунікацій в Інтернет, Європейською декларацією про права людини і верховенство права в інформаційному суспільстві, Декларацією принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання у новому тисячолітті» та іншими [7, с. 75].

З вищезазначених нормативно-правових актів важливу роль відіграє Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства. Вона містить положення про те, що всі люди повсюдно, без винятку, повинні мати можливість користуватися перевагами глобального інформаційного суспільства. Саме ж інформаційне суспільство ґрунтується на стимулюючих розвиток людини демократичних цінностях, таких як вільний обмін інформацією та знаннями, взаємна терпимість і повага до особливостей інших людей. Хартія покликана ліквідувати прогалини у правовій, технологічній та інформаційній галузях знань [8, с. 26].

28 січня 1981 року Радою Європи була прийнята Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних. Цей документ спрямований на об'єднання країн світу для визначення основних вимог до передачі індивідуальної інформації про людину у всесвітньому електронному просторі, тобто створення низки правил, які стають обов'язковими при обробці персональних даних. Першими країнами, які приєдналися до Конвенції, були Франція, Швеція, Німеччина, Іспанія та Норвегія. Вже у 2000 році рішення про приєднання прийняли більше двадцяти країн.

У контексті регулювання персональної інформації інтерес становить досвід Японії та США. Важливим елементом охорони і захисту персональної інформації, що на даний час можна запозичити з досвіду Японії, є визнання електронної інформації, зокрема такої, як: електронний «нік», IP – адреса, електронна адреса, ідентифікаційний номер на сайті і інші відомості, що перебувають в електронному вигляді, тобто захист і охорона такої інформації, завдяки якій можна ідентифікувати ту чи іншу особу. В Японії існують найрізноманітніші технології охорони й захисту приватної інформації: від високотехнологічних паролів, що зберігають таємну інформацію під надійним захистом, до складних біометричних систем, які базуються на знятті відбитків пальців, або на відображенні райдужної оболонки ока.

Щодо американської специфіки захисту персональних даних передусім слід зазначити, що законодавство США є досить жорстким та надалі тільки посилює відповідальність за втрату або незаконний доступ до баз персональних даних. До Конгресу США вносяться чергові законопроекти, згідно з якими посилюється захист суб'єктів, персональні дані яких обробляються, від незаконних втручань та втрати їхніх даних у мережі Інтернет. Якщо відповідний закон буде прийнято, то за порушення у сфері захисту індивідуальної інформації злочинцям загрожує штраф до 1 млн. доларів США або ув'язнення до 5 років. За новим законодавством США заборонена інсталяція програмного забезпечення для збору індивідуальної інформації, ідентифікації користувача, без його відома та згоди. Передбачена також відповідальність за підтасування результатів пошукової видачі з метою заманювання на комерційні сайти, подробиці сторінки і рекламу, і при цьому «чорні оптимізатори», які займаються подібною діяльністю, отримують винагороду в грошових та інших еквівалентах. Організації, клієнтська база яких перевищує 10 тис. записів, зобов'язані дотримуватися загальних правил, визначених американським законодавством. Це робиться з метою захисту інформації від витоку і безпідставного знищення. Ухилення від виконання вимог загрожує суворими санкціями та штрафами. Загалом, за підрахунками незалежних статистичних компаній та авторів законопроектів, загальний збиток, завданий громадянам США та самій державі внаслідок таких дій, майже досяг відмітки у 10 млн. доларів [9, с. 124].

Окрім вдосконалення правового регулювання захисту персональних даних в мережі Інтернет, до інших передумов інтеграції України в світовий інформаційний простір можна також віднести: адаптацію чинного законодавства до законодавства ЄС, усунення перешкод на шляху здійснення міжнародного книгообміну, створення інформаційних центрів при посольствах України із залученням спонсорських коштів, організацію системи професійної підготовки з ІТ для держслужбовців, створення іномовних ІР про Україну, розповсюдження державних видань за кордоном, розширення співпраці з провідними міжнародними організаціями з розвитку інформаційного суспільства в рамках міжнародних договорів України тощо.

Висновки. Належне правове регулювання захисту персональних даних в мережі Інтернет та визнання його значення для інформаційного обміну й реалізації права на інформацію громадян України є надзвичайно важливим для розвитку інформаційного

суспільства та інтеграції в світовий інформаційний простір. Відносини щодо персональних даних вимагають формулювання політики, визначення процедур, спрямованих на дотримання цієї політики, підтримки політики і процедур в актуальному стані. Враховуючи вищезазначене, вирішення питання правового забезпечення і захисту поширення інформації мережею Інтернет має бути комплексним, якому обов'язково має передувати аналіз міжнародного досвіду та вивчення наукових досліджень у даній сфері.

Список використаної літератури

1. Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 року № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Про телекомунікації: Закон України від 18. 11. 2003 року № 1280-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – С. 155.
3. Про захист персональних даних: Закон України від 01. 06. 2010 року № 2297-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – С. 481.
4. Конвенція Ради Європи про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних: ратифікована Законом України від 06. 07. 2010 року № 2438-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_326.
5. Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних» від 24. 10. 1995 р. № 95/46/ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_242.
6. Захист персональних даних та правила приватності при дослідженнях в Інтернет / В. Козак // Маркетинг в Україні / ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»; [гол. ред. А. Ф. Павленко]. – 2013. – № 3 (77). – С. 49-70.
7. Пазюк А. В. Міжнародно-правовий захист права людини на приватність персоніфікованої інформації: дис... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2004. – 205 с.
8. Законодавче забезпечення охорони й захисту персональної інформації в мережі інтернеті / О. Радкевич // Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні: науково-технічний збірник. – 2012. – Вип. 1 (23). – С. 26-29.
9. Міжнародний досвід правового регулювання захисту персональних даних в мережі Інтернет / М. М. Кравчук // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2013. – № 3. – С. 123-126.
10. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом та його державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_\(body\).pdf](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_(body).pdf). – Назва з екрану.

LEGAL REGULATION OF PERSONAL DATA PROTECTION ON THE INTERNET IN THE CONTEXT OF UKRAINE'S INTEGRATION INTO THE GLOBAL INFORMATION SPACE

Rusak D. M.

Candidate of economics, Associate Professor at the Department of World Economy and International Economic Relations of Institute of International Relations of Kyiv National Taras Shevchenko University.

Berezovska I. R.

Candidate of law, Assistant of Professor at the Department of Administrative and Financial Law at Ivan Franko National University of Lviv.

Abstract. *Using information as an inexhaustible resource of development with the latest events in information and communication technologies initiated the formation of Worldwide Information Space which reveals the humanity unlimited possibilities. All leading countries seek to secure for themselves a leading position in the global information space that explains the growing dependence of the place of the state on the world arena from the development of national information society.*

Today, when we talk about information and its freedom, first of all, it is necessary to talk about the opportunities offered by the Internet. In the context of active use of the global information environment Ukraine faces new issues of legislative regulation of information relations which arise in the human – Internet system. One of the negative effects of development ICT in various spheres of social life is infringement of individual rights, which is manifested in the illegal collection, use and distribution of personal information, including in the Internet, and the lack of adequate legal regulation of personal data protection increases the number of offenses in this area.

The article reviews the legal regulation of personal data on the Internet in the context of information society's economy. The international experience in this field is analyzed. The basic prerequisites for Ukraine's integration into the global information space are determined.

Key words: *personal data; protection of personal data; database of personal data; Internet, information space, information society.*

Referances

1. Konstytucia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28. 06. 1996 roku № 254k/96-VR // Vidomosti Verhovnoji Rady Ukrainy. – 1996. – № 30. – S. 141.
2. Pro telekomunikacii: Zakon Ukrainy vid 18. 11. 2003 roku № 1280-IV // Vidomosti Verhovnoji Rady Ukrainy. – 2004. – № 12. – S. 155.
3. Pro zahyst personal'nyh danyh: Zakon Ukrainy vid 01. 06. 2010 roku № 2297-VI // Vidomosti Verhovnoji Rady Ukrainy. – 2010. – № 34. – S. 481.
4. Konvencija Rady Evropy pro zahyst osib u zv'jazku z avtomatyzovanoju obrobkoju personal'nyh danyh: ratyfikovana Zakonom Ukrainy vid 06. 07. 2010 roku № 2438-VI [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_326.
5. Dyrektyva 95/46/ES Evropejs'kogo Parlamentu i Rady «Pro zahyst fizychnykh osib pry obrobcu personal'nyh danyh i pro vil'ne peremishchennja takyh danyh» vid 24. 10. 1995 roku № 95/46/ES [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_242.
6. Zahyst personal'nyh danyh ta pravyla pryvatnosti pry doslidzennjah v Internet / V. Kozak // Marketyng v Ukraini / DVNZ «Kyivs'kyi nac.ekon.univ-t im. Vadyma Get'mana»; [gol. red. A. F. Pavlenko]. – 2013. – № 3 (77). – S. 49-70.
7. Pazjuk A. V. Mignarodno-pravovy zahyst prava ljudy ny na pryvatnist' personifikovanoji informaciji: dys... kand. juryd. nauk: 12.00.11 / Kyivs'kyi nacional'nyi univ-t im. Tarasa Shevchenka. – K., 2004. – 205 s.
8. Zakonodavche zabezpechennja ohorony i zahystu personal'noji informaciji v meregi internet / O. Radkevych // Pravove, normatyvne ta metrologichne zabezpechennja systemy zahystu informaciji v Ukraini: naukovotekhnichniy zbirnyk. – 2012. – Vyp. 1 (23). – S. 26-29.

9. Mignarodnyi dosvid pravovogo reguljuvannja zahystu personal'nyh danyh v meregi Internet / M. M. Kravchuk // Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verhovnoji Rady Ukrainy. – 2013. – № 3. – S. 123-126.
10. Uгода pro asociaciju mig Ukrainoju, z odnijiyej storony, ta Evropejs'kym Sojuzom ta jogo dergavamy-chle-namy, z inshoji storony [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_\(body\).pdf](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_(body).pdf). – Nazva z ekranu.

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЗАЩИТЫ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ В СЕТИ ИНТЕРНЕТ В КОНТЕКСТЕ ИНТЕГРАЦИИ УКРАИНЫ В МИРОВОЕ ИНФОРМАЦИОННОЕ ПРОСТРАНСТВО

Русак Д. М.

Кандидат экономических наук, доцент кафедры мирового хозяйства и международных экономических отношений Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Березовская И. Р.

Кандидат юридических наук, ассистент кафедры административного и финансового права Львовского национального университета имени Ивана Франко.

Аннотация. *Использование информации как неисчерпаемого ресурса развития вместе с современными достижениями в области информационных и телекоммуникационных технологий положило начало формированию Всемирного информационного пространства, которое раскрывает перед человечеством неограниченные возможности. Все ведущие страны стремятся обеспечить себе лидирующие позиции в глобальном информационном пространстве, поэтому все понятнее становится растущая зависимость места государства на мировой арене от состояния развития национального информационного общества.*

Сегодня, когда речь идет об информации и ее свободе, прежде всего, стоит говорить о возможностях, которые предоставляет в этом плане всемирная сеть Интернет. В контексте активного использования сети как глобальной информационной среды перед Украиной встают вопросы законодательного урегулирования новых информационных отношений, возникающих в системе человек – Интернет. Одним из негативных последствий внедрения информационно-телекоммуникационных технологий в различных сферах общественной жизни стало нарушение неимущественных прав лица, которое проявляется в незаконном сборе, использовании и распространении информации персонального характера, в том числе в сети Интернет, а отсутствие должного законодательного обеспечения охраны и защиты персональных данных в данной сфере приводит к увеличению количества правонарушений.

В статье проводится анализ правового регулирования защиты персональных данных в сети Интернет в контексте информатизации экономики. Рассмотрены международный опыт в данной сфере. Определяются основные предпосылки интеграции Украины в мировое информационное пространство.

Ключевые слова: *персональные данные; защита персональных данных; база персональных данных; сеть Интернет, информационное пространство, информационное общество.*